

مراوده

هماندنی یا ناهماندنی

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

برای توضیح پدیده‌های اجتماعی در علوم اجتماعی مفاهیم و مقولاتی شکل گرفته‌اند و اصحاب این رشته از آن استفاده می‌کنند. یکی از مفاهیم پرکاربرد برای تحلیل مسائلی که این روزها در عرصه عموم اتفاق می‌افتد، مفهوم بی‌اعتنایی مدنی است. به این معنا که افراد در عرصه عمومی مثلاً در خیابان از روبه‌رو و کنار هم رد می‌شوند اما از نگرستن و زل‌زدن به یکدیگر اجتناب می‌کنند که البته به معنی نادیده‌گرفتن دیگران نیست. هرکس با نوع راه‌رفتن یا سایر حرکات بدنی و زُست‌هایش نشان می‌دهد که از حضور دیگران مطلع است اما از هر اطواری که نشان دهد تمرکز و توجه خاصی به دیگری نشان داده است، پرهیز می‌کند. این‌کار از منظر جامعه‌شناسی نشان‌دهنده مدنیت و زیست زندگی مدرن است اما واقعیت دیگری که به همین اندازه مهم است و کمتر مورد توجه قرار گرفته، مراوده است. مراوده به معنای کنارگذاشتن بی‌اعتنایی مدنی است مثلاً در جمع‌های کوچک و معاشرت‌های خانوادگی و دوستی، بی‌اعتنایی مدنی نه تنها پسندیده نیست بلکه ناپسند شمرده می‌شود اما این دو مفهوم فقط متضاد نیستند، بلکه به گونه‌ای در ارتباط با هم درک می‌شوند. آیا مراودات ما با افراد مانند خودمان است یا با ناهماندنها نیز مراوده و معاشرت داریم؟ آیا فکر می‌کنیم مراوده بر منطق این ضرب‌المثل استوار است که کبوتر با کبوتر باز با ساز (هماندنی) یا این‌گونه فکر می‌کنیم که زمین خشک عاشق باران است (ناهماندنی). در بیشتر مواقع مراودات ما هر دو وجه هماندنی و ناهماندنی را دارد اما مسئله این است که اگر مراودات و معاشرت‌های ما بر پایه هماندنی باشد، ممکن است از درک و فهم ناهماندنها دور شویم یا قادر نباشیم سبک و شکل زندگی آنها را درک کنیم و در حالت افراطی یعنی وقتی که مراوده با ناهماندنها بسیار اندک باشد، ناهماندنی به امری مشمئزکننده یا دردآور تبدیل می‌شود که موجب نفرت در جامعه می‌شود و تفاوت‌ها و تمایزها درک نمی‌شود. دوستی می‌گفت همانند‌ها مدام درباره دیگران و خصلت‌های ناهماند‌ها صحبت می‌کنند ولی ناهماند‌ها درباره خصلت‌ها و ویژگی‌های همدیگر و یافتن راهی برای زیست بهتر بر پایه احترام به فردیت گفت و شنود دارند. اگر مراودات بر پایه ناهماندنی باشد، بردباری را در جامعه افزایش می‌دهد. مراوده بر پایه ناهماندنی قدرت گفت‌وگو و تفاهم را افزایش می‌دهد. افرادی که مراوده و معاشرت با هماند‌ها را انتخاب می‌کنند، بیشتر نیاز به تأیید و حمایت دارند اما از اطلاعات تازه و ماجراجویی به معنای شناخت خصلت‌ها و ویژگی‌های نو کمتر بهره‌مند می‌شوند. اصرار بر پایه مراوده با همانند‌ها جامعه را به شکل مجمع‌الجزایری در می‌آورد که افراد کمتر همدیگر را درک می‌کنند. اگر در جامعه مراودات و معاشرت بر پایه همانندنی زیاد شود، همبستگی اجتماعی کمتر می‌شود.

یادداشت

نوروز، عید همگان

سیداحمدمحیط طباطبائی

مهم‌ترین ویژگی نوروز چیست، چه امری نبودش باعث عدم شکل‌گیری نوروز می‌شود. وقتی به درستی به نوروز می‌نگریم، شاهد عیدی هستیم که همگان را از هر نژاد، آئین، زبان و جنسیت دربر می‌گیرد. تنوع و تکثر مهم‌ترین ویژگی نوروز است. تمامی رویدادهای مهم تاریخ بشر به نوروز متنسب می‌شود. از هبوط انسان تا به ساحل رسیدن کشتی نوح یا پیداشدن انگلستر سلیمان و… همه این رویدادها از اهمیت نوروز برای برقرارکنندگانش حکایت می‌کند. پس نبود هفت‌سین یا شمع و سبزه و ماهی و… هیچ‌کدام باعث شکل‌نگرفتن سفره نوروز نمی‌شود و در اصل، دور هم آمدن و جمع شدن انسان‌ها در یک زمان واحد و گرد یک سفره است تا از غذای یکدیگر بخورند و خداوند را برای تمامی داده‌هایش شکر کنند و به عبارتی مفهوم صلح و دوستی را شکل دهند. نوروز عید همگان و همگی بر همه ایرانیان مبارک.

🇮🇷 دوشنبه ۲۸ اسفند ۱۴۰۲
۷ رمضان ۱۴۴۵
۱۸ مارس ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۷۹۹
۱۵ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

ایران به میزبانی نوروز ۱۴۰۳ می‌رود

نو شویم بابهار

بازار گرمی نوروز

چشمای منتظر به پیچ جاده

یکی از انواع سرمایه که در زبان روزمره و حتی زبان متخصصان و سیاست‌گذاران کمتر شنیده می‌شود، سرمایه روان‌شناختی است. این مفهوم که از سرواژه «سروان» برای آن استفاده می‌شود، زاینده رویکرد مهم روان‌شناسی مثبت است. توضیح اینکه با پایان جنگ جهانی دوم، ضروری بود روان‌شناسی، به درد و رنج حاصل از آن جنگ ویرانگر و پیامدهای آن بپردازد، ولی با گذشت چندین سال از جنگ، روان‌شناسی گماکان بر درمان بیماری‌های روان‌شناختی و رفتارهای ناسازگارانه متمرکز بوده و توجه چندانی به درک کارکردهای مثبت آدمی و رشد و توانایی‌های او نداشت. این ذهنیت در ابتدای قرن ۲۱ منجر به شکل‌گیری رویکرد جدید روان‌شناسی مثبت شد؛ رویکردی که تمرکز اصلی آن بر مطالعه نقاط قوت، توانمندی‌ها، خلاقیت، نوجویی و در یک‌کلام بخش سالم آدمی است. سروان شامل استعدادها و توانایی‌های روان‌شناختی افراد است که با اثرگذاری بر نگرش، رفتار و عملکرد فرد، احتمال دستیابی به اهداف را افزایش می‌دهد. این مفهوم، سازه‌ای ترکیبی است که از چهار مؤلفه تشکیل شده است: ۱) امیدواری: به معنای داشتن هدف و انتظار برای رسیدن به آن است. این مؤلفه با ایجاد عزم و پشتکار، احتمال دستیابی به اهداف را افزایش می‌دهد. ۲) کارآمدی: اعتقاد به توانایی‌های خود برای انجام موفقیت‌آمیز وظایف و مسئولیت‌هاست. نکته جالب‌توجه این است که خودکارآمدی در مورد قابلیت‌های فرد نیست؛ بلکه در اصل در مورد باور شخص درباره قابلیت‌های خود است. ۳) تاب‌آوری: به معنی توانایی تحمل شرایط دشوار و شکست‌ها و ناکامی‌هاست. این بخش، مهارت مقابله‌ای افراد در موقعیت‌های عدم قطعیت، ناخوشایند و دشواری‌هاست. ۴) خوش‌بینی: چشم‌انداز مثبت به آینده و رای شرایط کنونی است. خوش‌بینی این فرصت را در اختیار فرد قرار می‌دهد که زندگی را راحت‌تر گرفته و در نتیجه بردباری و پذیرش او در برابر عوامل تنش‌زا افزایش یابد. البته که هریک از اجزای یادشده، ویژگی منحصربه‌فرد خود را دارند. برای مثال، کارآمدی، امیدواری و چشم‌انداز مثبت که خود، بخشی از خوش‌بینی است، از ماهیت پیش‌پنداشت‌های برخوردار هستند؛ به این معنی که پیش از وقوع شرایط دشوار موضوعیت پیدا می‌کنند؛ حال‌آنکه ماهیت تاب‌آوری و سبک تبیینی خوش‌بینی، معمولاً واکنش به اتفاقی است که رخ داده است. امیدواری و کارآمدی نیز عمدتاً معطوف به درون فرد و خوش‌بینی و تاب‌آوری به بیرون از فرد متمرکز هستند. در یکی از پژوهش‌های مهم که با حضور ۱۳ هزار فرد شاغل صورت گرفت، این یافته حاصل شد که ارتباط مثبتی بین سروان و نگرش‌های مطلوب در افراد (نظیر رضایت شغلی، تعهد به محیط کار و سلامت روان) وجود داشت. از سوی دیگر، بین سروان، نگرش‌های نامطلوب (نظیر بدبینی، تصمیم به استعفا، استرس‌های شغلی و اضطراب) با رفتارهای نامطلوب (نظیر کم‌کاری) ارتباط منفی دیده شد. این دست از پژوهش‌ها اهمیت نقش سرمایه روان‌شناختی در تقویت منابع انسانی را به‌روشنی نشان می‌دهند. وقتی که افراد از سروان بالاتری برخوردار باشند، انتظار دارند که اتفاقات خوبی در محیط پیرامون آنان شکل بگیرد (خوش‌بینی). این افراد باور دارند که خودشان هستند که موفقیت‌های خود را رقم می‌زنند (کارآمدی و

به احترام جناب سروان

حسین ناصری

روان‌شناس پیشگیری

امید) و در برابر موانع نیز مقاوم و انعطاف‌پذیر هستند (تاب‌آوری). البته در بحث انواع سرمایه، نمی‌توان از اهمیت سرمایه اجتماعی و نقش آن در سرمایه روان‌شناختی صحبت نکرد. بنا بر پژوهش‌های انجام‌شده، ضعف سرمایه اجتماعی در یک جامعه، انزوای فرد و فردگرایی منفی را به دنبال دارد؛ این مسئله به نوبه خود تضعیف سرمایه روان‌شناختی را موجب می‌شود. درون‌مایه اصلی سرمایه اجتماعی رشدیافته، ارزشمندبودن پیوندها و روابط میان افراد و گروه‌هاست. نکته مهم در مورد امیدواری این است که هرچقدر در جامعه میزان سرمایه اجتماعی و حمایت از افراد جامعه بیشتر باشد، امیدواری در آن جامعه بیشتر است. ازاین‌رو، امیدواری به‌عنوان مهم‌ترین بخش از سروان، به‌شدت تحت‌تأثیر سرمایه اجتماعی قرار دارد. نکته اصلی این است که وقتی سرمایه اجتماعی به هر دلیلی آسیب ببیند، سایر سرمایه‌ها نیز آسیب خواهند دید. با توجه به مفاهیم انواع سرمایه، سرمایه روان‌شناختی جای بین سرمایه انسانی که متشکل از ظرفیت‌ها و تخصص‌های فردی است و سرمایه اجتماعی که شامل ظرفیت‌هایی است که در قالب شبکه‌های بین‌فردی به وجود می‌آید، قرار می‌گیرد.

شاید در ابتدا این ذهنیت ایجاد شود که شناخت و تقویت سروان، مسئولیتی فردی است؛ ولی در واقع این موضوع یکی از مهم‌ترین وظایف سیاست‌گذاری‌های حوزه سلامت روان هر دولتی است. در گام اول، ضروری است که دولت، اهداف کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت رشد و توسعه در زمینه‌های مختلف اقتصادی، زیست‌محیطی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و سیاست‌های کاهش فقر و تقویت طبقه متوسط داشته باشد. بدیهی است که طراحی اصولی این موارد می‌تلبد که به‌دروستی از تمامی لایه‌های کارشناسی و حتی مشاوران خارجی استفاده کرده و چشم‌انداز نسبتاً روشنی از نتایج محقق‌شدن این اهداف را به تصویر بکشد. بدین ترتیب افراد جامعه متقاعد می‌شوند اهداف طراحی‌شده، متناسب با امکانات و شرایط و محدودیت‌هاست. در این صورت است که شالوده مؤلفه اول سروان (امیدواری) در افراد جامعه شکلم می‌گیرد. به عنوان مثال وقتی که مردم کشور قطر شاهد برنامه‌ریزی‌های گسترده حاکمان خود هستند که مصمم هستند کیفیت زندگی آنان را به شکلی شایسته ارتقا دهند و به شکلی عیان، مردم نتیجه برنامه‌ریزی‌ها را در زندگی خود مشاهده می‌کنند، بدیهی است که امیدواری در تک‌تک آنان به شکلی شگرف تقویت خواهد شد. شاید اگر سیاست‌گذاران سلامت روان کشورمان،

سال نو مبارک

لحظه تحویل سال ۱۴۰۳: چهارشنبه ۱ فروردین، ساعت ۶ و ۳۶ دقیقه و ۲۶ ثانیه

سال نو مبارک

برگزیده‌ها

۱۴ قاب از تهران در سال ۱۴۰۲

تلخ و شیرین‌های پایتخت

ماجرای عجیب آقای صدیقی

کدام طارمی به تهران می‌آید؟

بحران تصویرپذیر مهاجران غیرقانونی در آمریکا

پاشنه آشیل بایدن

نظافت؛ درد مشترک محلات پایتخت

«شرق» روند مذاکرات تهران – واشنگتن را بررسی می‌کند

دیپلماسی در نقطه جوش جواب می‌دهد؟!

یادداشت

سال رفته و سال پیش‌رو

احسان هوشمند

ملت ایران در شرایطی سال ۱۴۰۲ را پشت سر می‌گذارد که حال و هوای روزهای آخر سال با شادابی همراه نیست. نتیجه چنین وضعیتی خود را در مشارکت پایین انتخابات اخیر نشان داد. شواهد و برخی از داده‌های موجود و نظرسنجی‌های در دسترس نشان می‌دهد یکی از مهم‌ترین بخش‌های ناراضیاتی دامن‌گیر در سطح ملی، نارضایتی شهروندان از وضعیت نابسامان اقتصادی کشور است. کاهش و سقوط ارزش پول ملی، افزایش تورم به شکل روزافزون و تاریخی و در نتیجه افزایش هزینه‌های زندگی، رکود حاکم بر بازار، گرانی کالاهای و به‌ویژه قیمت بسیار بالا و کم‌رشدن خرید با کرایه مسکن و گرانی دیگر اقلام ضروری زندگی مانند مواد خوراکی و بهداشتی و هزینه‌های درمان، رکود بخش صنعت و بازرگانی، فساد گسترده در بخش‌های مختلف و مشکلات جامعه کارگری و کارفرمایی همه موجب شده تا فشارهای وارده بر شهروندان دوجندان شود. مشکلات اقتصادی پیچیده موجب شده تا جامعه شاهد مسائل و مشکلات پیچیده‌تری شود به عنوان نمونه افزایش فشارهای روانی و استرس در میان اقشار گوناگون در جای جای ایران، افزایش ساعات کار و روی آوردن جمعیت زیادی به کار دوم و سوم، و نتیجه دوری بیشتر اعضای خانواده از یکدیگر و از فضای گرم مناسبات خانوادگی، افزایش شمار مجردان، افزایش طلاق و نابسامانی‌های خانوادگی یا تنش‌های درون خانوادگی، کاهش تعداد فرزندان، کاهش کیفیت زندگی شهروندان و حذف بخش قابل توجهی از نیازهای فرهنگی و تفریحی شهروندان و رانده‌شدن شمار قابل توجهی از اقشار میانی جامعه به میان اقشار فقیرتر و گسترش فقر بخشی از نتایج استمرار مشکلات اقتصادی به ویژه ناتوانی دولت‌ها در کنترل تورم لگام‌گسیخته است. به ویژه که

امروزه کشور در حال تجربه یکی از بزرگ‌ترین نرخ‌های تورم خود در تاریخ است.